

B9-0164/2023

8.3.2023

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

komission julkilausuman johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

sortotoimien jatkumisesta Valko-Venäjällä, erityisesti Andrzej Patšobutin ja
Ales Bjaljatskin tapauksista
(2023/2573(RSP))

**Sandra Kalniete, Michael Gahler, Rasa Juknevičienė, Željana Zovko,
David McAllister, Andrius Kubilius, Isabel Wiseler-Lima, Vladimír Bilčík,
Tomasz Frankowski, Andrzej Halicki, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev,
David Lega, Miriam Lexmann, Antonio López-Istúriz White, Elżbieta
Katarzyna Łukacijewska, Liudas Mažylis, Radosław Sikorski, Milan Zver**
PPE-ryhmän puolesta

B9-0164/2023

Euroopan parlamentin päätöslauselma sortotoimien jatkumisesta Valko-Venäjällä, erityisesti Andrzej Patšobutin ja Ales Bjaljatskin tapauksista (2023/2573(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Valko-Venäjistä,
 - ottaa huomioon 21.–22. lokakuuta 2021 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät,
 - ottaa huomioon komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Josep Borrellin 25. maaliskuuta 2021 antaman julkilausuman Valko-Venäjän puolalaisten liiton maalittamisesta ja 17. tammikuuta 2023 annetun julkilausuman oppositiojohtajien ja toimittajien oikeudenkäynneistä,
 - ottaa huomioon 4. marraskuuta 2022 annetun G7-ryhmän ulkoministerien julkilausuman,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän hallinto on jatkanut valkovenäläisiin kohdistuvia sortotoimiaan, sillä kansalaisyhteiskunnan edustajia, ihmisoikeuksien puolustajia, toimittajia, oppositioaktivisteja ja monia muita on joutunut ajolahdin kohteeksi poliittisista syistä; ottaa huomioon, että rikossyytteen nostaminen on edelleen yksi vakavimmista sortotoimien muodoista ja se on yhä yleistä;
- B. toteaa, että maaliskuussa 2023 ihmisoikeuskeskus Vjasnan ylläpitämässä valkovenäläisten poliittisten vankien luettelossa on yli 1 450 henkilöä; toteaa, että helmikuussa 2023 luetteloon lisättiin 69 nimeä; ottaa huomioon, että Vjasnan tiedossa on ainakin 2 900 henkilöä, jotka on tuomittu poliittisin perustein rikostapauksissa;
- C. ottaa huomioon, että ihmisiä pidätetään edelleen mielivaltaisesti, koska he ovat käyttäneet kansalaisyhteiskuntaa; ottaa huomioon, että Vjasna raportoi helmikuulta 2023 258 tällaisesta pidätyksestä sekä 195 tapauksesta, joissa oli kyse poliittisin perustein tapahtuvasta hallinnollisesta ajolahdistusta; ottaa huomioon, että samalla ajanjaksolla tuomarit langettivat 31 vankeusrangaistusta hallinnollisen pidätysmääräyksen perusteella ja määräsivät 11 sakkoa;
- D. ottaa huomioon, että näkyvä ihmisoikeuksien puolustaja ja ihmisoikeuskeskus Vjasnan perustaja Ales Bjaljatski pidätettiin 12. helmikuuta 2022 ja häntä pidettiin tutkintavankeudessa; ottaa huomioon, että hänen poliittisiin vaikuttimiin perustuva oikeudenkäyntinsä alkoi 5. tammikuuta 2023 ja päättyi 3. maaliskuuta 2023, jolloin hänet tuomittiin 10 vuodeksi rangaistussiirtolaan ja ankariin sakkoihin; ottaa huomioon, että hänet todettiin syylliseksi ”salakuljetukseen” ja ”yleisen järjestyksen räikeään loukkaamiseen”;

- E. ottaa huomioon, että toimittaja ja Valko-Venäjän puolalaisten liiton varapuheenjohtaja Andrzej Patšobut pidätettiin 25. maaliskuuta 2021 ja tuomittiin sittemmin kolmeksi vuodeksi vankeuteen syytettynä ”Valko-Venäjän presidentin julkisesta herjaamisesta” ja ”etniseen vihaan yllyttämisestä”; ottaa huomioon, että 8. helmikuuta 2023 Hrodnan alueoikeus totesi hänet syylliseksi sellaisiin tekoihin yllyttämiseen, joiden tarkoituksena oli vahingoittaa Valko-Venäjän kansallista turvallisuutta, ja etniseen vihamielisyyteen yllyttämiseen ja tuomitsi hänet kahdeksaksi vuodeksi korkean turvallisuustason rangaistussiirtolaan;
- F. toteaa, että yleisesti on katsottu, että Andrzej Patšobutia ja Ales Bjajatskia vastaan nostetut syytteet perustuvat poliittisiin vaikuttimiin ja niiden tarkoituksena on vaientaa riippumattomia ääniä ja tukahduttaa sanan- ja yhdistymisvapaus;
- G. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän demokraattisia poliittisia voimia vainotaan edelleen; ottaa huomioon, että 17. tammikuuta 2023 alkoi poliittisiin vaikuttimiin perustuva oikeudenkäynti yhdistyneen siirtymäkauden hallituksen puheenjohtajaa Svjatlana Tsihanouskajaa ja muita koordinaationeuvoston jäseniä kuten Maryja Marozia, Volha Kavalkovaa, Pavel Latuškaa ja Sjarhei Dyleuskia vastaan näiden poissa ollessa; toteaa, että 6. maaliskuuta 2023 Svjatlana Tsihanouskaja tuomittiin 15 vuodeksi vankilaan, Pavel Latuška 18 vuodeksi vankilaan ja Maryja Maroz, Volha Kavalkova ja Sjarhei Dyleuski 12 vuodeksi vankilaan;
- H. huomauttaa, että Valko-Venäjän viranomaiset ovat toistuvasti loukanneet maansa kansalaisten ihmisoikeuksia, mukaan lukien oikeus sananvapauteen, rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja yhdistymisvapauteen; toteaa, että sortotoimet vaikuttavat edelleen kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin, mukaan lukien tiedeyhteisö, tiedotusvälineet ja ihmisoikeuksien puolustajat; ottaa huomioon, että yksittäisten henkilöiden vainoaminen jatkuu ääriliikkeiden ja terrorismin torjunnan varjolla;
- I. ottaa huomioon, että poliittisia vankeja sorretaan vieläkin enemmän; toteaa, että tämä tarkoittaa poliittisten vankien pitämistä oloissa, jotka ovat Valko-Venäjän kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti kiellettyjä, kurinpidollisten seuraamusten määräämistä heille tekaistuista syistä, heidän sijoittamistaan rangaistusselleihin, joidenkin poliittisten vankien turvallisuusluokituksen nostamista ja heidän vankeusrangaistuksensa mielivaltaista pidentämistä, poliittisten vankien kirjeenvaihto-oikeuden rikkomista ja perhevierailujen epäämistä kaukaa haettujen tekosyiden varjolla;
- J. ottaa huomioon, että hallitus on jatkanut sortotoimiaan asianajajia vastaan kostona siitä, että nämä ovat tuoneet julki näkemyksensä oikeuksiin liittyvistä kysymyksistä, edustaneet asiakkaita poliittisiin vaikuttimiin perustuvissa oikeustapauksissa ja vastustaneet julkisesti Ukrainan sotaa; ottaa huomioon, että elokuun 2020 jälkeen ainakin 70 asianajajaa on menettänyt lupansa oikeusministeriön mielivaltaisten päätösten tai poliittisin perustein käynnistettyjen erottamismenettelyjen seurauksena; ottaa huomioon, että vuonna 2022 seitsemää asianajajaa vastaan nostettiin poliittisiin syihin perustuneita rikossyytteitä ja heihin kohdistui edelleen hallinnollisia syytteitä, pidätyksiä, kotietsintöjä ja häirintää;
- K. huomauttaa, että Valko-Venäjän viranomaiset toteuttavat edelleen toimenpiteitä, joilla rajoitetaan ulkomailla asuvien valkovenäläisten oikeuksia; ottaa huomioon, että vuosina

2022 ja 2023 58 Valko-Venäjälle palannutta henkilöä pidätettiin, koska he olivat osallistuneet vuoden 2020 mielenosoituksiin tai jakaneet ”ääriajatteluksi” katsottua sisältöä sosiaalisessa mediassa;

- L. ottaa huomioon, että Lukašenkan hallinto on kiristänyt sortotoimiaan Valko-Venäjän kansallisia vähemmistöjä ja erityisesti puolalaisvähemmistöä vastaan muun muassa sulkemalla kouluja, joissa opetetaan tätä kansallista vähemmistökieltä, sekä puolalaisvähemmistöä edustavia järjestöjä, kuten Valko-Venäjän puolalaisten liittoa, vastaan; toteaa, että Lukašenkan hallinto vääristää historiallista totuutta ja muistiperintöä tapahtumista levittämällä valheita Puolan vastarintaliikkeen väitetyistä valkovenäläisiin kohdistetuista julmuuksista toisen maailmansodan aikana ja välittömästi sen jälkeen; ottaa huomioon, että kansallista puolalaisvähemmistöä on syrjitty järjestelmällisesti vuosien ajan;
- M. ottaa huomioon, että demokraattisen Valko-Venäjän virallinen toimisto avattiin Brysselissä 1. maaliskuuta 2023 seremoniassa, johon osallistui Svjatlana Tsihanouskaja;
- N. ottaa huomioon, että laitton hallitus jatkaa edelleen uskonnon- ja vakaumuksenvapauden tukahduttamista; toteaa, että hallitus kielsi uskonnon harjoittamisen Minskin uuden elämän kirkossa ja pidätti kirkon pastorin Vjatšaslau Hantšarenkan ja pastori Antoni Bokunin; ottaa huomioon, että 26. syyskuuta 2022 Minskin kulttuuriperintöä valvova rakennusvirasto, jonka hallinnassa katolinen Punainen kirkko on, määräsi seurakunnan viemään koko omaisuutensa pois rakennuksesta selittämättömissä olosuhteissa tapahtuneen tulipalon jälkeen;
- O. ottaa huomioon, että koordinoituneuvoston mukaan pelkästään vuonna 2022 kahdeksan roomalaiskatolista pappia, kolme kreikkalaiskatolista pappia, kuusi ortodoksipappia ja seitsemän protestanttista pappia joutui eri tavoin laittoman hallituksen painostuksen kohteeksi – alkaen sakoista aina pitkiin vankeusrangaistuksiin – ja heidän joukossaan oli Sjarhei Razanovitš, joka tuomittiin 16 vuoden vankeusrangaistukseen rangaistussiirtolaan tiukoin ehdoin; toteaa, että poliittisilta vangeilta evätään järjestelmällisesti oikeus lukea uskonnollista kirjallisuutta ja pappien vierailuihin;
- P. ottaa huomioon, että Euroopan neuvoston ministerikomitea pyysi 7. syyskuuta 2022 Euroopan neuvoston pääsihteerinä perustamaan Valko-Venäjää käsittelevän yhteisryhmän yhteistyössä Valko-Venäjän demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa;
- 1. tuo jälleen julki solidaarisuutensa Valko-Venäjän kansalle, joka puolustaa edelleen suvereenia, vapaata ja demokraattista Valko-Venäjää vaarantaen vapautensa ja yhä useammin myös henkensä, ja vaatii vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki poliittiset vangit ja kaikki mielivaltaisesti vangitut ja pidätetyt ja poliittisin perustein tuomitut henkilöt ja luopumaan kaikista heitä vastaan nostetuista syytteistä sekä palauttamaan heidän maineensa täysin ja maksamaan rahallisia korvauksia vahingoista, joita heille on aiheutunut laittomasta vangitsemisesta; vaatii lopettamaan valtion harjoittaman väkivallan;
- 2. tuomitsee edelleen mitä jyrkimmin kansalaisyhteiskuntaan, ihmisoikeuksien puolustajiin, toimittajiin ja poliittisiin aktivisteihin Valko-Venäjällä kohdistuvan jatkuvan sorron, joka ilmenee myös poliittisin perustein vireille pantuina

oikeudenkäynteinä; tuomitsee Lukašenkan hallinnon siviiliväestöön kohdistaman järjestelmällisen sarron, jonka vuoksi tuhannet valkovenäläiset ovat joutuneet pakenemaan maasta 9. elokuuta 2020 pidettyjen vilpillisten vaalien jälkeen; muistuttaa, että tämä jatkuva järjestelmällinen sortokampanja ja siviilien pakkomuutto ovat vakavia ihmisoikeusloukkauksia;

3. tuomitsee Andrzej Patšobutin ja Ales Bjaljatskin pidättämiset ja heille langetetut tuomiot; arvostelee ankarasti sitä, että heidän oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu lukemattomia kertoja, ja vaatii vapauttamaan heidät välittömästi ja ehdoitta sekä palauttamaan heidän maineensa täysin ja maksamaan heille korvauksia;
4. tuomitsee sen, että poliittisiin vaikuttimiin perustuvia oikeudenkäyntejä pidetään suljettujen ovien takana ja ilman oikeudenmukaista menettelyä, mikä rikkoo maan kansainvälisiä velvoitteita ja sitoumuksia ja johtaa oppositiojohtajille langetettuihin ankarin ja perusteettomiin tuomioihin;
5. tuomitsee Valko-Venäjän puolalaisvähemmistön ja sen edustajien vainoamisen; kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan kaikki puolalaisvähemmistön vastaiset toimenpiteet ja kunnioittamaan sen oikeuksia, myös oikeutta saada opetusta puolaksi;
6. toteaa jälleen tuomitsevansa jyrkästi Valko-Venäjän osallistumisen Venäjän perusteettomaan ja provosoimattomaan hyökkäyssotaan Ukrainaa vastaan ja sen antaman tuen muun muassa niin kutsutun kansanäänestyksen kautta, jolla maan asema palautetaan ydinasevallaksi, ja sallimalla joukkojen ja aseiden liikkumisen, maan ilmatilan käytön, tankkaamisen ja ammusten varastoinnin; toteaa, että Valko-Venäjä auttaa valtiota, joka tukee terrorismia ja joka käyttää terrorismin keinoja;
7. tuomitsee Valko-Venäjän johtajien Ukrainaa vastaan käyttämän vihamielisen retoriikan sekä hyökkäyssotaa koskevan propagandan ja disinformaation laajamittaisen levittämisen; toteaa jälleen, että Lukašenka ja muut Valko-Venäjän viranomaiset ovat myös vastuussa Ukrainassa tehdyistä sotarikoksista ja heidät olisi saatettava tilille teoistaan asianmukaisissa kansainvälisissä tuomioistuimissa ja erityistuomioistuimissa, jota on ehdotettu käsittelemään Ukrainaan kohdistuvaa hyökkäysrikosta; ilmaisee tukensa niille valkovenäläisille vapaaehtoisille ja partisaaneille, jotka taistelevat Valko-Venäjän itsenäisyyden puolesta ja auttavat Ukrainaa puolustautumaan Venäjän hyökkäyssodalta;
8. kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita tiukentamaan EU:n pakotteita järjestelmällisistä sortotoimista Valko-Venäjällä vastuussa olevia yksityishenkilöitä ja yhteisöjä vastaan, varmistamaan, että ne pannaan asianmukaisesti täytäntöön, ja tukkimaan kaikki porsaanreiät pakotteiden täytäntöönpanossa; kehottaa määräämään myös Valko-Venäjälle aivan vastaavat pakotteet kuin ne, jotka on määrätty Venäjälle Ukrainaa vastaan käydyin hyökkäyssodan vuoksi;
9. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tukemaan ja suojelemaan Valko-Venäjällä toimivia ihmisoikeuksien puolustajia ja kansalaisyhteiskuntaa, joihin kohdistuu ankara ajojahti, muun muassa myöntämällä tarvittaessa hätäviisumeja Valko-Venäjältä poistumista varten;

10. kehottaa komissiota lisäämään valmiuksien kehittämistä koskevaa tukea Valko-Venäjän riippumattomille ammattiliitoille, vapaille tiedotusvälineille, kansalaisyhteiskunnalle ja demokratia-aktivisteille sekä Valko-Venäjällä että maanpaossa; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tukemaan edelleen Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntaa, riippumattomia tiedotusvälineitä ja demokraattisia poliittisia ryhmiä ja rakenteita, mukaan lukien koordinaationeuvosto ja yhdistynyt siirtymäkauden hallitus; kehottaa Valko-Venäjän demokraattisia voimia ylläpitämään ja edistämään yhtenäisyyttä pyrkiessään päämääräänsä, joka on vapaa, demokraattinen ja itsenäinen Valko-Venäjä;
11. korostaa, että Lukašenkan hallinnon Valko-Venäjän kansaa vastaan tekemistä rikoksista on tehtävä kattava tutkinta; kehottaa jäsenvaltioita soveltamaan aktiivisesti tuomioistuimen yleistoimivallan periaatetta ja valmistelemaan oikeusjuttuja niitä Valko-Venäjän viranhaltijoita vastaan, jotka ovat vastuussa järjestelmällisestä väkivallasta, sortotoimista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan tai myötävaikuttavat niihin, Aljaksandr Lukašenka mukaan luettuna;
12. kehottaa komissiota, jäsenvaltioita ja Euroopan ulkosuhdehallintoa tekemään yhteistyötä kansainvälisten kumppanien, kuten Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Moskovan mekanismin ja YK:n ihmisoikeusneuvoston, sekä ihmisoikeuksien puolustajien ja paikan päällä olevan kansalaisyhteiskunnan kanssa, jotta varmistetaan ihmisoikeusloukkausten tarkkailu ja dokumentointi ja niistä raportointi ja tämän avulla vastuuvollisuus ja jotta uhrit saavat oikeutta;
13. kehottaa EU:n toimielimiä toteuttamaan kaikki tarvittavat toimet kansainvälisissä instituutioissa ja menettelyissä sekä Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa tai muissa asianmukaisissa kansainvälisissä tuomioistuimissa, jotta voidaan tukea tutkintaa, joka koskee Valko-Venäjällä poliittisessa vastuussa olevien tahojen, etenkin Aljaksandr Lukašenkan, Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman hyökkäyssodan yhteydessä toteuttamia toimia sotarikoksina ja rikoksina ihmisyyttä vastaan, ja niitä koskevien syytteiden nostamista;
14. kehottaa komissiota perustamaan työryhmän, joka aloittaa poliittisen vuoropuhelun demokraattisen Valko-Venäjän edustajien kanssa, jotta voidaan laatia kattava monialainen sopimus, jota voidaan käyttää perustana yhteistyölle demokraattisen Valko-Venäjän kanssa sitten kun nykyinen hallinto ei ole enää vallassa; toteaa, että tähän olisi liitettävä taloudellisia ja hallinnollisia resursseja koskeva suunnitelma, joka olisi pantava täytäntöön maassa tarvittavien uudistusten toteuttamiseksi ja rahoittamiseksi heti kun mahdollista; korostaa Brysseliin äskettäin perustetun demokraattisen Valko-Venäjän toimiston merkitystä, sillä se voi toimia käytännössä tärkeänä diplomaattisena edustustona;
15. toteaa, että on tärkeää virallistaa Valko-Venäjän demokraattisten voimien ja parlamentin välinen suhde, jotta voidaan vahvistaa Valko-Venäjän edustusta kansainvälisellä näyttämöllä ja kansainvälisten järjestöjen työssä; painottaa tässä yhteydessä Valko-Venäjän yhdistyneen siirtymäkauden hallituksen ja koordinaationeuvoston perustamisen merkitystä, sillä ne ovat luotettuja ja rakentavia kumppaneita EU:n ja Valko-Venäjän alueellisten ja kahdenvälisten suhteiden käsittelemiseksi; kehottaa siksi Valko-Venäjän virallisia demokraattisia edustajia osallistumaan jälleen Euronestin parlamentaariseen edustajakokoukseen ja suhteista

Valko-Venäjään vastaavan valtuuskunnan työhön;

16. toistaa tuomitsevansa Kansainvälisen olympiakomitean äskettäisen päätöksen antaa valkovenäläisille urheilijoille mahdollisuus kilpailla pääsystä vuoden 2024 Pariisin olympialaisiin puolueettoman lipun alla, sillä se on täysin kansainvälisen yhteisön toimeenpaneman Valko-Venäjän monitahoisen eristämisen vastaista ja maan hallitus käyttää sitä propagandatarkoituksiin; kehottaa jäsenvaltioita ja kansainvälistä yhteisöä painostamaan Kansainvälistä olympiakomiteaa, että se kumoaa tämän kansainväliselle urheilumaailmalle häpeällisen päätöksen, ja omaksumaan vastaavan kannan kaikkiin muihin urheilu-, kulttuuri- ja tiedetapahtumiin;
17. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille, Euroopan neuvostolle, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestölle, Valko-Venäjän tasavallan viranomaisille ja Valko-Venäjän demokraattisen opposition edustajille.